

BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPITENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI.

Baxrom Sangirovich Mavlyanov

Jizzax davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Jismoniy tarbiya va sport sohasida mutaxassislar tayyorlash tizimi mukammal ketma - ketlik va uzluksizlik asosida amalga oshirish muhimdir. Ushbu maqolada bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentini takomillashtirishning o'ziga xosligi haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: kompetensiya, jismoniy faollik, jismoniy madaniyat, sportchilar tayyorlash, jismoniy madaniyat sohasi, ilmiy –metodik ta'minot, mutaxassislar, kasbiy mahorat.

KIRISH

Respublikamizda jismoniy madaniyat sohasida zamonaviy mutaxassislar tayyorlash tizimi mukammal darajada tashkil etilgan. Sohada yetakchi va markaziy oliy o'quv yurti hisoblanmish O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya institutida ko'plab oliy ma'lumotli jismoniy madaniyat mutaxassislari, sport murabbiylari tayyorlanadi. Mazkur oliy dargohda mamlakatimizning sohaning eng yetakchi olimlari va sport murabbiylari bo'lajak mutaxassislarga saboq beradilar. Undan tashqari Respublika viloyatlarining universitetlari, pedagogika institutlari qoshidagi mavjud jismoniy tarbiya fakul'tetlari ta'lim tizimini ko'plab oliy ma'lumotli jismoniy tarbiya o'qituvchilari bilan taminlaydi. Shuningdek, keyingi yillarda tashkil etilgan Olimpiya zahiralar kollejlari sportchilar tayyorlash bilan birga o'rta maxsus ma'lumotli sport murabbiylari ham tayyorlanadi. Respublikada o'rta maxsus kasb ta'limi va Oliy ta'lim tizimida jismoniy madaniyat sohasi mutaxassislari tayyorlashning ilmiy –metodik ta'minoti to'la hozirgi zamon talablari asosida tashkil etilgan. Ya'ni ta'lim muassasalari puxta ishlangan DTS va o'quv dasturlari, darsliklar, turli xildagi o'quv qo'llanmalar bilan taminlangan.

ADABIYOTLAR TAXLILI VA METODOLOGIYA

Jismoniy tarbiya va sport sohasida mutaxassislar tayyorlash tizimi mukammal ketma - ketlik va uzluksizlik asosida amalga oshirish joriy etilgan.

Shunday bo'lishiga qaramasdan hozirgi zamon talablariga mos mutaxassislarni tayyorlash jarayonini yanada takomillashtirish va DTS talablarini to'la bajarish maqsadida oliy ma'lumotli jismoniy tarbiya o'qituvchilari tayyorlash tizimi mazmuniga ba'zi bir o'zgarishlar kiritish maqsadga muvofiq. Ko'p yillik pedagogik kuzatishlar, tajribalar va Respublikaning yetakchi mutaxassis olimlari jismoniy madaniyat fakultetlarining tajribali professor-o'qituvchilari bilan olib borilgan suhbat munozaralar asosida quyidagilar aniqlandi. Keyingi yillarda Olimpiya zahiralarida tahsil olgan sportchi o'quvchilarning bir qismi kasbiy mahoratini oshirish maqsadida jismoniy madaniyat fakul'tetlariga o'qishga kirmoqda. Ammo talaba keyingi sport faoliyatini davom ettirish va mahoratini oshirib borishda ma'lum qiyinchiliklarga uchraydi. Masalan Oliy o'quv yurtida ba'zi sport turlaridan tajribali murabbiy, professor- o'qituvchilar yetishmaydi. Aynan mana shu o'rta maxsus kasb ta'limi bilan oliy ta'lim o'rtasidagi uzluksizlikni ma'lum darajada buzadi. Yuqorida qayd etilgan fikrlardan kelib chiqib jismoniy madaniyat sohasida mutaxassislar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish maqsadida bir qancha ishlar amalga oshirish muhim hisoblanadi. Shuningdek, jismoniy tarbiya fakultetlarining bitiruvchilari umumta'lim va o'rta maxsus kasb ta'limi jismoniy tarbiya o'quv dasturidan o'rin olgan sport turlaridan albatta 2 yoki 3 sport darajalarini (razryad) talablarini bajarishini majburiy talab qilib qo'yish maqsadga muvofiq sanaladi.

NATIJALAR

Jismoniy madaniyat bo'yicha mutaxassisning pedagogik faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari, uning ishining aniq vazifalari ushbu kasbning tarkibiy qismlari majmuasining o'ziga xos mazmunini, pedagog sifatidagi asosiy, kasbiy zarur bilim va ko'nikmalarni belgilaydi. Psixologik-pedagogik kompetentsiya deganda bilimlar, qobiliyatlar, ko'nikmalar, shuningdek ularni faoliyatda amalga oshirish usullari va usullari tushuniladi. Ushbu hodisani hal qilib, olimlar ta'kidlaydilarki, biz o'qitiladigan fan sohasidagi maxsus va kasbiy kompetentsiya haqida gapiramiz; o'quvchilarda bilim, ko'nikmalarni shakllantirish usullari sohasidagi uslubiy kompetentsiya, muloqot jarayonlari sohasidagi ijtimoiy-psixologik kompetentsiya, o'quvchilar faoliyatining motivlari, qobiliyatlari, yo'nalishlari sohasidagi differensial psixologik kompetentsiya.

O'qituvchining faoliyati ham o'zgartiruvchi, ham nazorat qiluvchidir. Shaxsiy rivojlanishni boshqarish uchun siz malakali bo'lishingiz kerak. O'qituvchining kasbiy malakasi uning pedagogik faoliyatni amalga oshirishga nazariy va amaliy

tayyorgarligining birligida ifodalanadi va uning kasbiy mahoratini tavsiflaydi. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

✚ Ijtimoiy-huquqiy kompetentsiya - davlat muassasalari va odamlar bilan o'zaro munosabatlar sohasidagi bilim va ko'nikmalar, shuningdek, professional muloqot qilish usullarini egallash;

✚ Shaxsiy kompetentsiya - doimiy kasbiy o'sish, ishda o'zini o'zi anglash qobiliyati;

✚ Maxsus kompetentsiya - o'z-o'zini bajarishga tayyorlik o'ziga xos turlari faoliyat (jumladan, jismoniy tarbiya va sport sohasida);

✚ Avtokompetentlik - o'zining ijtimoiy va kasbiy xususiyatlarini etarli darajada tushunish;

✚ Ekstremal kompetentsiya - to'satdan qiyin sharoitlarda harakat qilish qobiliyati.

✚ Pedagogik madaniyat pedagogik jarayon sharoitida umumiy madaniyatning o'ziga xos ko'rinishidir. Pedagogik madaniyat asosan madaniyatning dunyoqarashi, axloqiy, kasbiy, hissiy, estetik, jismoniy va gigiyenik jihatlarini o'z ichiga oladi.

Har bir o'qituvchi o'zining kasbiy faoliyat har kuni so'zda, amalda, tashqi ko'rinishida o'quvchilariga sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini singdirishga majburdir. Aynan shuning uchun ham har bir fan o'qituvchisining jismoniy madaniyat sohasidagi kasbiy malakaga bo'lgan ehtiyoji shubhasizdir. O'qituvchining jismoniy madaniyati - bu muloqotda va jismoniy madaniyatning har xil turlarida, shuningdek, o'quvchilarning jismoniy madaniyati qadriyatlarini o'zlashtirish va yaratishga qaratilgan pedagogik faoliyatda shaxsning ijodiy o'zini o'zi anglash o'lchovi va usuli hisoblanadi. Pedagogik ta'lim o'qituvchilarning jismoniy madaniyat sohasidagi kasbiy kompetensiyani rivojlantirish bilan bog'liq fanlar majmuasini o'rganishni ta'minlaydi. O'quv rejalari va dasturlariga ko'ra, bular:

1. jismoniy tarbiya va tarbiya;
2. jismoniy tarbiya va sport;
3. jismoniy tarbiya va dam olish;
4. jismoniy tarbiya va rehabilitatsiya;
5. jismoniy madaniyat va moslashish;
6. jismoniy madaniyat - moslashishdan keyingi.

Ushbu faoliyat turlarining barchasi, agar ular to'g'ri amalga oshirilsa, kasbiy bo'lmagan jismoniy tarbiyani, shu jumladan sog'liqni saqlash, sport va jismoniy

faoliyat, sog'lom turmush tarzi bo'yicha mutaxassisning malakasini shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

MUXOKAMA

Ma'lumki, respublikamizda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish muammolari mavzusida o'tkazilgan an'anaviy anjumanlarda Respublika "Talaba" sport uyushmasi o'zining saloxiya-tiga ega bo'ldi. Bunda o'quvchi-yoshlar va talabalarning sog'lom turmush tarzini shakllantirish hamda takomillashtirish, halk milliy o'yinlari va sport turlarining nufuzini yuqori ko'tarish, bolalar sporti va xotin-qizlar jismoniy tarbiyasi asosiy o'rin egalladi. Yosh olimlar, iqtidorli tadqiqotchilar, magistrlar va hatto talabalarning ham ilmiy tatqiqot ishlari natijalarini kengaytirish, olingan natijalarni amalga qo'llash, iste'dodli mutaxassis olimlarning mavqei va mas'uliyatlarini oshirish borasida keng qamrovli muammoviy mavzularga e'tibor kuchaytirildi. Ularni Jizzax (2005-2007), Buxoro (2007), va Termizda (2008) o'tkazilgan Respublika ilmiy amaliy anjumanlarining to'plamlarida ko'rish mumkin. port - bu konfliktli vaziyatni sun'iy ravishda yaratish, bu haqiqatni aks ettiruvchi o'ziga xos modeldir. Pedagog sport faoliyati, agar u amaliy qo'llanilishi bo'lsa va asosiy kasbiy faoliyatda aks ettirilganda qiziqarli bo'ladi.

1. Jismoniy tarbiya sohasidagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi o'qituvchining ishbilarmonlik va shaxsiy fazilatlarining uzviy xarakteristikasi bo'lib, uning bilimi, qobiliyati, malakasi va tajribasi darajasini aks ettiruvchi, barkamol qarorlar qabul qilish bilan bog'liq faoliyatni amalga oshirish uchun yetarlidir.

2. Jismoniy madaniyat fanidan o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi uning shaxsiy fikr va his-tuyg'ulari mazmuni, qadriyat yo'nalishlari, qiziqish va ehtiyojlarining rivojlanish darajasi, jismoniy rivojlanish darajasi, o'zlashtirish darajasi ta'sirida shakllanadi. vosita ko'nikmalari va qobiliyatlari. O'qituvchining bu sifatini shakllantirish uchun jismoniy madaniyat sohasida kasbiy faoliyatni amalga oshirishga psixologik, ilmiy-nazariy, amaliy, psixofiziologik va jismoniy tayyorgarligini shakllantirish kerak.

Demak, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi tushunchasi shaxsning yaxlit tarkibida uning nazariy va amaliy tayyorgarligining birligini ifodalaydi va uning kasbiy mahoratini tavsiflaydi. O'qituvchining kasbiy faoliyati uning mehnat faoliyatining bir turi sifatida pedagogik faoliyatdir. "Pedagogik" atamasi shaxsning pedagogik faoliyatga xizmat qiluvchi pedagogik kasbga mansubligini ochib beradi. Shunday qilib, "o'qituvchining kasbiy faoliyati" va "pedagogik faoliyat" atamalari bir

xil semantik yukni ko'taradi. Bundan kelib chiqib, "kasbiy kompetensiya" va "pedagogik kompetensiya" atamalarini sinonim sifatida ishlatish mumkin. Kasbiy kompetensiya - asosiy tushuncha pedagogik faoliyatni tavsiflash xisoblanadi.

XULOSA

Shuni ta'kidlash joizki, mamlakatimizda jismoniy madaniyat va sportni yanada rivojlantirishning eng asosiy omillaridan biri bu sohada mutaxassis kadrlar salohiyati sanaladi. Shuning uchun xam jismoniy madaniyat va sport sohasida kadrlar tayyorlash tizimi qo'ygan talablarni to'liq bajarishga erishish. Shuningdek, mazkur tizimni yuqorida keltirilgan takliflar asosida ma'lum darajada yangi talablar bilan boyitib borish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

REFERENCES

1. Zimnyaya I.A. Asosiy kompetensiyalar ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuvning samarali-maqсадli asosi sifatida / I.A.Zimnyaya. - M., 2004 .-- 381 b.
- 2.Kuxarev I.V. Professional mukammallik yo'lida: Kitob. o'qituvchi uchun. - M .: Ta'lim, 2001. - 159. - (O'qituvchining mahorati; g'oyalar, maslahatlar, takliflar). - 159 b.
3. Xutorskoy, A.V. Ta'lim standartlarining umumiy fan mazmuni / .V.Xutorskoy.- M., 2002 y.